

Kétségtelen, hogy a nem hagyományos dokumentumok igen sok munkát és időt kívánnak, de a fáradság megtérül. Erőnket éppen arra kellene összpontosítani, hogy könyvtári kezelésük feltételei megvalósulhassanak (tárolás, a használat lehetősége, a könyvtáros időráfordítása stb.).

A fentiekkel nem a segédkönyv tökéletességét szeretném bizonyítani. Végigolvasva, tanfolyamon tankönyvként használva és használata már többször okozott gondot szerkezete, a kifejtések túl sommás vagy éppen bőbeszédű volta, és kifogásolható olykor szakmai szempontból is. De vajon Kadosa Árpád kritikája segítette-e, hogy egy hasonló célú kiadvány jobba lehessen, ha érzésünk szerint, s végső konklúzióját tekintve igenis *szubjektív hibajegyzékké* vált? Bizony nem. A segítő szándék

szisztematikus elemzés híján elvész, az elfogultság, a szakmai tévedések, és ismétlem: az időszerűtlen megállapítások nem használnak. A szerző egyébként sincs irigylésre méltó helyzetben! Két évig elfekvő írása szinte egy időben látott napvilágot a jóváhagyott fejlesztési útmutatóval (*Művelődési Közlöny*, 1986. 24. sz.), s ez, szemléletét több helyen időszerűtlenné teszi. [Lásd ismét a lapunk élén írottakat – *a szerk.*]

Vele ellentétben én abban bízom, hogy a Segédkönyv 1984-es megjelenése nem „elaltatja” a szakmai kérdések újabb végiggondolását, hanem – a segítő szándékú és hangsúlyozom: korrekt, lényeglátó észrevételek megvitatása és elfogadása után – igenis lehetővé teszi azt!

Román Éva

Sokunknak eredményesen segít a könyvtáros tanárok segédkönyve!

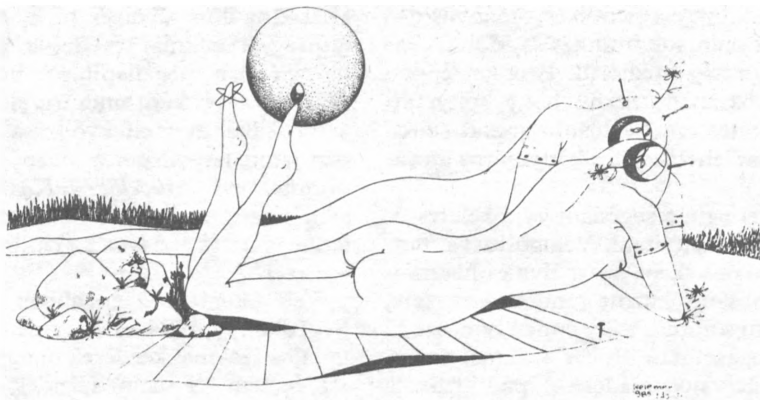
Először csodálkozva, majd elképedve, végül teljesen elkeseredve olvastam *Kadosa Árpád* írását (*Hogyan segít az Iskolai könyvtárak című segédkönyv?*) a *Könyvtáros* 1987. évi 1. számában. Nem értem, mi célja lehetett a szerzőnek, miért sorakoztatja fel felgyülemlett elégedetlenségét egyetlen kiadvány ellen, miért hibáztatja annak szerzőit azért, mert például más-más dátummal kell közölnünk a gyarapodási adatokat évenként (persze, ha csoportos leltárkönyve naprakész, akkor ez nem okozhat gondot), mert érvényes rendelkezés tiltja a többszörös térítési díj követelését, mert megyéje nem szervez az iskolai könyvtárosok részére autóbuzsós kirándulásokat – és így tovább.

Tíz éve látogatom *munkaközösségvezetőként* a főváros középfokú szakoktatási intézményeinek könyvtárait, és tapasztalatból mondhatom: mióta minden iskolában ott van a Fővárosi Pedagógiai Intézetnek a Kadosa Árpád által sommásan rossznak tartott kiadványa, *nekem lényegesen könnyebb a dolgom*. Nem kell látogatásaim és a tanfolyamok, továbbképzések, munkaközösségi összejövetelek alkalmával mindig mindent újra elmondani, csak utalni kell rá: nézzék meg a „kék könyvben” (mi így becézzük). Meg is nézik, fel is használják, s

talán ez is hozzájárul, hogy ne legyenek olyan iskoláink, ahol „az érettségizettek háromnegyedének nem került kezébe sem az etimológiai, sem a szinonimaszótár”; ahol „kivihetetlen” az oktatást szolgáló segédkönyvekből a tanórai munkához szükséges példányszám biztosítása; ahol a közlönyöket és a nem nyomtatott információhordozókat igazgatóhelyettesek és tanárok a szekrényükben őrzik, „hogy mindig kéznél legyenek”, de kinek a kezénél?

Nem értem, hogyan nevezhet általánosságban rossznak a szerző egy kiadványt, ha tulajdon cikkében annak hét fejezetéről írta le, hogy „igen jónak, hasznosnak találtam”, négy fejezetéről nem írt semmit, s csak a maradék, a könyvnek mintegy negyedét kitevő részből kiragadott példákra vonatkozóan írta le kifogásait.

Példaképpen válaszolok néhány kifogásra. A szerző feleslegesnek találja „mindjárt a mű első fejezetét”, amely a könyv, az írás, a könyvnyomtatás történetéről közöl ismereteket. Mint említettem, ez a kiadvány tanfolyami segédlet is, melyet állandóan használunk mind az alapfokú, mind a különböző szakmai-módszertani tanfolyamokon, így abból semmiképpen nem maradhattak ki az említett által-

nos ismeretek, melyeknek kisebb általános iskolák könyvtárosai nem feltétlenül tudnak saját könyvtárjukban utánanézni. A könyvre vonatkozó ismeretek egyébként a „Sallai–Sebestyén”-ként emlegetett kézikönyvben is szerepelnek, s azóta is minden összefoglaló könyvtárban.

Mindig felhasználható, de nem mindig a legszerencsésebb kifogás: „miért éppen ezekről ír?”. A könyvtárakról szóló fejezet szerzője a teljesség igénye nélkül, példaként említ különböző hazai és külföldi könyvtárakat; választhatott volna másokat is, és azokat is lehetne kifogásolni. Furcsa azonban, hogy – ha a könyvre vonatkozó teljes fejezet felesleges, és a szerző az egész kiadványt „rendkívüli bőbeszédűség”-gel vádolja – miért hiányolja, hogy „az esztergomi főegyházmegegyei főszékesegyházi, illetve érseki könyvtár” említetlen maradjon.

Bár magam is kedvelem a csoportos kirándulásokat, „egyszál magam” is szoktam könyvtárakat látogatni, és tanúsíthatom, hogy egyetlen ilyen alkalom se volt „haszontalan”, mint ahogy azt a szerző feltételezi a magános könyvtárlátogatásokról.

A szerzővel ellentétben jónak tartom a házi olvasmányokból beszerzendő 15–30 példány megjelölését; helyes ha a könyvtáros mérlegeli, hogy a tanulólétszám, a könyvek jellege, ára és saját beszerzési kerete figyelembevételével hogyan módosíthatja a számot saját munkájában. Nagyon sok tanuló részére se vennék 30 példánynál többet, mert a könyvtári példányok elsősorban a tanórai munkát szolgálják. A szintén nehezményezett „*költészeti selejt*” ki-

fejezést pedig nem a tárgyalt kiadvány szerzői alkották!

A földrajz- és történelemórákon a tanulók általában saját történelmi és földrajzi atlaszaikat, és a kabinetekben, szertárakban található falitérképeket használják. A könyvtárhoz az irodalomórákon fordulnak, hogy megnézzék, hol van Várad, Zólyom, Csáktornya, Nagyszalonta, Csucs. Miért nem érti ezt nagy tapasztalatú kartársam?

Függetlenül a kiadványtól?

Nem folytatom az apróságok felsorolását, lebecsülném ezzel a *Könyvtáros* olvasóit, hiszen feltehetően észrevették. Ide kívánczok azonban néhány, a kiadványtól független megjegyzés. Bevezető mondatából kiderül: Kadosa Árpád több mint egy évtizede iskolai könyvtáros. Ha egy könyvtáros ezalatt naponta csak 4–6 cédulát helyez el a raktári katalógusban, az egy tízezres állományról is készen lenne már. Közben az is nyilvánvaló lenne, hogy a raktári katalógust nem pótolja sem „a szépirodalmi művek szerzői betűrendes katalógusa”, sem „az ismeretterjesztő művek szakkatalógusa”, mindegyiknek megvan a maga funkciója.

A könyvtáros anyagi felelősségét mindig helyben kell vizsgálni. Ha költözés közben nem csomagol megfelelően, például ömlesztve szállítja a könyveket, és azok elvesznek, bizony vétkes.

Már köztudomásúnak hittem, hogy a könyvtár állományába mindenféle ismerethordozó beletartozik. Megfogalmazza ezt az isko-

lai könyvtárak kezelését szabályozó 128/1981 (M. K. 16.) sz., máig érvényes miniszteri rendelet is. Ha egy iskolai könyvtáros ezt hat éve nem tartja be – különböző okokból, de végül is bevallottan azért, mert „leltározására hónapokat fordítanak” –, azt elbírálni az ő igazgatójának hatásköre. De hogyan közölhet ilyen özönvíz előtti nézeteket megjegyzés nélkül a *Könyvtáros?* (A bevezetőben említik ugyan, hogy a cikket vitára szánják, de nem biztos, hogy a 10 oldallal előbb található bevezetést mindenki elolvassa!)

Nem feladatom a Komárom megyei továbbképzések megvédése, de a szerző szempontjainak ismeretében feltételezem, hogy ott sem mindegyik előadás és megbeszélés „ilyenolyan – gyakorlatilag haszonnal többnyire nem járó”.

Sokan várjuk egy hivatásos kiadó által gondozott, könyvkereskedői forgalomba és a Könyvtárellátó jegyzékére kerülő iskolai könyvtári kézikönyv megjelenését. Reméljük, az úgy nem fog évekre elaludni. De ha mégis,

akkor azt biztosan nem a Fővárosi Pedagógiai Intézet kiadványa okozza!

Sok megírni való történet mostanában az iskolai könyvtárak háza táján. Nagy jelentőségű, másfél-két évtizedre előremutató *Fejlesztési útmutató* jelent meg a *Művelődésügyi Közönyben*, a könyvtárosok egyesületében iskolai könyvtári szekció alakult; országos tanácsadó szervként iskolai könyvtári kollégium jött létre; kialakulóban van a továbbképzések rendszere a hálózati központok irányítói részére; intenzív továbbképzési lehetőséget teremtettek felsőfokú végzettségű iskolai könyvtárosoknak az ELTE-n; a megyékben egyre-másra jelennek meg jó, elsősorban óraleírásokat tartalmazó kiadványok. Úgy gondolom, a *Könyvtáros szerkesztője* szerint „elhanyagolt” *Iskola és könyvtár* rovat (ugyan ki hanyagolta el?) méltóbb témákkal is foglalkozhatna, mint hogy helyet ad egy dühödt támadásnak, mely egy jószándékú és hézagpótló kiadvány ellen irányul, s közben szakmailag túlhaladott nézeteket terjeszt.

Szepesi Hajnal

Miről is vitáztunk?

Könyvbírálatom, kedves *Román Éva*, nem vitriolos, még annyira sem, mint az Ön reflexiója írásomról, csupán egyenes, szókimondó. Lehet benne tévedés, miként az Önében is akad bőven. A vitát nem csupán a *Könyvtáros* szerkesztősege, de magam is reméltem. Nagyon csalódtam volna, ha visszhang nélkül marad írásom. Így hát igen köszönöm sorait. Átlépve az általánosításában mutatkozó csapkolódásokon, sorra veszem állításait.

Szeretem, ha az 1986-ban megjelent és beszerzett folyóiratok még az év végén bekerülnek a leltárkönyvbe. Így pontos az összegezés az évi állománygyarapodásról. A bírált könyvben is ezt olvashatjuk a folyóiratokról: „... leltárba vételük a naptári év eltelével... történhet”. Egy árva szó sincs arról, hogy a *következő* naptári év végén. S egy *folyóirat* kötetési árának leltárkönyvbe vétele annyira lényeges volna? Iskolai könyvtárainkban aligha.

Lám, mindjárt a cikke elején azt kifogásolja, hogy valamit helyesnek találok a könyvben!

A könyv részeinek ismertetését azért vélem szükségesnek, mert ezekről a tanulók *soha senkitől* nem kapnak tájékoztatást. Tegyen próbát: szólítsa fel a könyvtárban még nem járatos 15–16 éveseket, hogy mondják meg a címlap hátlapjáról a könyv leltári számát! A tanulóknak több mint a fele a könyv végén, hátoldalán fogja keresni a számot. Örülök, hogy a hasonló címek között az én botlásom ellenére el tudott igazodni. Azért akadnak a könyvben a Bathyány név elírásán kívül egyéb botlások, pongyola fogalmazások is. Így például: „A betűrendi jel, a Cutter-szám tehát egysoros jelzet, mely...”. Továbbá: „A könyvtárból való távozás után a helyiséget áramtalanítani kell”. Én távozásom *előtt* áramtalanítom a helyiséget. Ön nem? A *térköz* szó más fogalmat jelöl, mint a *szóköz*, egyik a másikkal nem cserélhető fel (116. o.). *A magyar nyelv értelmező szótára* szerint a *térköz* a térnek két határpont közé eső része, a vonatok közt megszabott legkisebb távolság, vagy „Zárt rendben egymás mellett levő katonák v. alakzatok közötti távolság”.